

فضای مجازی؛ سنگ‌ها، گنجشک‌ها

بابک خطی، طیب کودکان

پیشرفت فناوری امکان ثبت تصاویر و لحظه‌ها را با ساده‌ترین روش‌ها فراهم کرده و از سویی فضای مجازی هم با امکانات جذاب و وسیع خود انتشار آن‌ها را به آسانی امکان‌پذیر کرده است. این تسهیلات شرایط مساعدی برای ارتباط بهتر بین افراد ایجاد می‌کند و برای به اشتراک گذاشتن موقعیت‌ها با اطرافیان و میانبر زدن فاصله‌ها خدمات شایانی ارائه داده است. اما عدم وجود ضوابط روشن و آموزش‌های اولیه در مورد استفاده از این فناوری‌ها باعث شده است که افراط و تفریط‌هایی در این زمینه وجود داشته باشد. به‌راستی در مورد گرفتن عکس و فیلم از افراد و سوزن‌ها و نشر آن‌چه محدودیت‌هایی وجود دارد؟ این یادداشت این مسئله را در مورد کودکان به‌طور خاص بررسی می‌کند که این روزها شاهد پخش فیلم‌ها و عکس‌های مختلف از آنان در فضای مجازی هستیم که در مدت کوتاهی و در سطوح وسیع منتشر و دست‌به‌دست می‌شود.

سؤال این است که در چه مواردی اجازه انجام این کار است و چه وقتی اجازه

اشتراک این موارد با دیگران وجود دارد؟ برای ورود به بحث در ابتدا باید ببینیم تعریف کودک چیست؛ طبق ماده اول کنوانسیون جهانی حقوق کودکان، تمام افرادی که زیر هجده سال تمام سن دارند کودک محسوب می‌شوند. باید بدانیم هرگونه اقدام از جمله برداشتن تصویر از کودکان منوط به اجازه از خود آنان و والدینشان است. هر نوع مخالفت در این دو سطح منع اساسی برای این اقدام است. ضمن اینکه نشر این تصویر و بُعد این انتشار هم نیازمند اجازه جداگانه است. ماده شانزدهم کنوانسیون جهانی حقوق کودکان واضحاً ابراز می‌کند که محدوده شخصی هیچ کودکی قابل تعرض نیست و این محدوده را شامل همه جوانب از جمله امور خانوادگی، مسکونی، حیثیتی و مکاتبات کودک ذکر می‌کند و لزوم حمایت قانونی را حق کودک در این موارد می‌داند. حالا می‌توانیم لحظه‌ای به آسیب‌های روحی بنیدیشیم که از انتشار فیلم یا تصویری از کودکان برای خنده یا شوخی، خوشمزگی یا افزایش مخاطب در فضای مجازی به کودک و خانواده او وارد می‌شود. نمونه‌هایی که این روزها در اطرافمان زیاد به آن برمی‌خوریم و

گاهی بدون توجه به آثار مخرب آن، خودمان هم با انتشار آن‌ها به توسعه این چرخه خطرناک خوشمزگی مجازی و جذاب بودن کاذب دامن می‌زنیم. اتفاقات پر عارضه و خطرناک به همین سادگی و با همین بی‌توجهی‌های به ظاهر پیش پا افتاده کلید می‌خورند و در کوتاه‌زمانی می‌تواند به طوفانی سهمناک در زندگی‌هایی منتهی شود که دیگر کسی را برای مدیریت آن نیست و طبعاً نمی‌توان از مسئولیت این عواقب جبران‌ناپذیر به‌صرف نداشتن ثبت سوء شانه خالی کرد. مثالی وجود دارد که آدم‌ها شوخی شوخی به سمت گنجشک‌ها سنگ پرتاب می‌کنند و گنجشک‌ها جدی‌جدی می‌میرند. قسمت عمده‌ای از این تسلسل خطرناک با همین مثال ساده قابل توجیه است اما راه‌حل مقابله چیست؟

از لحاظ قانونی، ماده نوزدهم کنوانسیون حقوق کودکان، حکومت‌های امضاکننده را ملزم به استفاده از همه امکانات قانونی، اداری، اجتماعی و آموزشی برای مقابله با هرگونه اقدامات سهل‌انگارانه در برابر کودکان می‌کند. طبق بند الف ماده سی و هفت همین کنوانسیون هم حکومت‌ها مقابله‌نسیب به هرگونه رفتار غیرانسانی با کودکان

را تضمین کرده‌اند. اما صرف‌نظر از این موارد روشن، قانونی و اجتماعی راه چاره اساسی پیشگیری از وقوع چنین اقداماتی به‌صورت خودخواسته در سطح جامعه است؛ رمز موفقیت در غلبه افراد در فضای پرکشش مجازی بر جذابیت و محبوبیت کاذب این گونه نشرهاست. مثلاً قدیمی داریم که با هم بخندیم و نه به هم. به نظر می‌رسد بهتر است زمانی را به اندیشیدن در مورد این سؤال صرف کنیم که خندیدن و خندانند به چه قیمتی قابل قبول است و آسیب‌های وارده احتمالی چنین انتشارات بی‌حساب و کتابی را با قرار دادن خود و عزیزانمان به‌جای قربانیان این اقدامات، تخمین بزنیم. باید پذیرفت استفاده از فضای مجازی یک هنر است، هنری که مثل نواختن ساز نیازمند آموزش و صرف زمان است و مثل سوت زدن امری ساده، بی‌نیاز به آموزش و بی‌حساب و کتاب نیست.

کمی صبر و تأمل بیشتر هم در زمان فشار دادن دکمه ثبت تصویر در دوربین و موبایل‌ها و هم در زمان ارسال مطلب و اشتراک آن با افراد و گروه‌ها نیاز امروز همه ماست ■

خبر

دستگیری قاتل خیابان زرکش

در ۱۷ فروردین ۹۵، از طریق مرکز فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ یک فقره کشف جسد در یک مجتمع مسکونی در خیابان زرکش به کلاتری ۱۲۷ نارمک اعلام شد. با حضور مأمورین در محل و انجام تحقیقات اولیه مشخص شد، جسد متعلق به خانم جوانی ۲۹ ساله به نام آیدا است که جسدش در داخل اتاق خواب - درحالی که آثار کودکی بر روی گردنش کاملاً مشهود بود - کشف شده است. کارآگاهان پلیس آگاهی در بازرسی از محل ارتکاب جنایت موفق به پیدا کردن دست‌نوشته‌ای با دست خط متعلق به همسر متوفی به نام «رضا الف (۳۹ ساله) شدند که در آن صراحتاً عنوان شده بود که جنایت توسط او انجام شده است. «رضا الف» پس از شناسایی دقیق از سوی کارآگاهان اداره دهم پلیس آگاهی تهران، صراحتاً به ارتکاب جنایت و قتل همسرش اعتراف کرد؛ وی در اعترافاتش به کارآگاهان گفت: «این اواخر همسر من به دلایل مختلف به‌ویژه شغلم، دائماً به من ایراد می‌گرفت و همین موضوع زمینه آغاز مشاجرات بود؛ همسر من دائماً به همراه دوستانش بیرون می‌رفت تا اینکه روز حادثه بر سر همین موضوع با یکدیگر درگیر شدیم؛ او از من خواست تا به سرکار بروم اما من به حرف‌های او گوش ندادم، داخل اتاق رفته و دراز کشیدم؛ ناگهان آیدا مقداری آب به روی من پاشید و مجدداً خواست تا از خانه بیرون بروم و همین موضوع باعث از سرگیری درگیری ما دو نفر شد. آیدا قصد داشت تا با ایجاد سروصدا از منزل خارج شود که من از پشت سر، او را گرفته و درحالی که گردنش را فشار می‌دادم به داخل اتاق خواب کشاندم. بعد از چند ثانیه متوجه شدم که دیگر صدایی از آیدا نمی‌آید؛ پس از اطمینان از مرگ آیدا، دست‌نوشته‌ای نوشته و به سرعت خانه را ترک کردم و طی این مدت نیز با هیچ‌کس ارتباط نداشتم. پس از فرار، با هویت مجهول در یک رستوران در منطقه پانجر به‌عنوان پیک موتوری مشغول به کار بودم تا اینکه توسط گشت آگاهی شناسایی و دستگیر شدم. ■»

فتوای آیت‌الله مکارم شیرازی درباره ازدواج دختران در سنین پایین

ازدواج دختران نابالغ، باطل است

سپیده: مسئله ازدواج کودکان، موضوعی تلخ و نگران‌کننده است که سال‌های زیادی است فعالان اجتماعی و فعالان حقوق کودک، برای حل آن تلاش می‌کنند. تعداد زیادی از ازدواج‌هایی که در سنین کودکی رخ می‌دهند، به‌هیچ‌عنوان ثبت نمی‌شوند و به همین دلیل کودکان حاصل از این ازدواج‌ها فاقد شناسنامه بوده و در نهایت به جمعیت پنهان کشور اضافه می‌شوند. این در حالی است که هرچند در حاشیه شهرها ازدواج در سن پایین رواج دارد اما از طرفی در متن شهر و به‌ویژه در مناطق مرفه نشین سن ازدواج رو به افزایش بوده و بالاتر می‌رود. بر اساس ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی عقد نکاح دختر قبل از رسیدن به سن ۱۳ سال تمام شمسی و پسر قبل از رسیدن به سن ۱۵ سال تمام شمسی منوط به اذن ولی به‌شرط مصلحت با تشخیص دادگاه صالحه است. ارزش‌های سنتی و مذهبی در راستای حفظ آبرو و شرف خانوادگی در زمینه فرهنگی در راستای سیستم پدرسالاری از عوامل مؤثر بر ازدواج کودکان در ایران محسوب می‌شود. آسیب‌های اجتماعی خانواده از جمله فقر، محرومیت از تحصیل، اعتیاد و مهاجرت در راستای کاهش بار اقتصادی و تأمین هزینه‌های ناشی از اعتیاد خانواده از دیگر عوامل ازدواج زودرس کودکان در ایران محسوب می‌شود. با وجود همه فعالیت‌هایی که در این سال‌ها برای رفع مشکل ازدواج کودکان انجام شده است اما هنوز ضعف قانونی در این زمینه باعث می‌شود تا کودکان زیادی بدون اینکه به بلوغ فکری یا حتی جسمی برسند، ازدواج کنند. در ادامه پیگیری‌ها برای رفع مشکل ازدواج کودکان، آیت‌الله مکارم شیرازی در دیدار اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس و در پاسخ به استفتاء عضو هیئت‌رئیس کمیسیون فتوایی درباره ازدواج دختران در سنین پایین صادر کرد. فاطمه ذوالقدر در حاشیه دیدار اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس با آیت‌الله مکارم شیرازی، درباره

ازدواج دختران در سنین پایین سؤال کرد و گفت: «در حال حاضر طبق قانون ازدواج دختران از سن ۱۳ سال به بالا امکان‌پذیر است. تبصره‌ای در قانون وجود دارد که با اذن ولی امکان ازدواج دختران زیر ۱۳ سال هم وجود دارد؛ این در حالی است که ما ۴۲ هزار ازدواج زیر سن ۱۳ سال داریم و این مشکلات زیادی را ایجاد می‌کند. آیت‌الله مکارم شیرازی در پاسخ به استفتای عضو کمیسیون فرهنگی گفت: «من از نظر فتوایی اجازه را نداده و نمی‌دهم. ممکن است در گذشته چنین چیزی جایز بوده، اما اکنون به خاطر مفاسدی که دارد تا زمانی که دختر به بلوغ عقلی نرسد و قدرت تصمیم‌گیری نداشته باشد، اجازه ازدواج ندارد و حکم باطل بودن چنین ازدواجی را می‌دهم.»

جدیدترین آمار از ازدواج کودکان در ایران

آمار هانشان می‌دهند که ازدواج کودکان به‌وضعیت قرمز رسیده است. به نظر می‌آید که زمان آن رسیده که مسئولان دست به دست هم بدهند و این معضل کهنه و قدیمی را یک بار برای همیشه در کشور حل کنند. زهرا کهرام، دبیر سمینار ازدواج کودکان که چند روز قبل برگزار شد، با اشاره به پژوهشی که جمعیت امداد دانشجوئی امام‌علی (ع) درباره عوامل و پیامدهای ازدواج کودکان انجام داده است، گفت: «این پژوهش در استان‌های قم، خوزستان، سیستان و بلوچستان، تهران، بوشهر، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی، گلستان، مازندران، ایلام، اصفهان، هرمزگان، البرز، کرمانشاه، کرمان، زنجان و همدان انجام شده است و موارد مورد مطالعه در آن زنان و مردان کمتر از ۳۵ سالگی که قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کرده‌اند، بودند.» او درباره آمار و ارقام ازدواج کودکان در ایران هم گفت: «۱۷ درصد ازدواج دختران در ایران پیش از رسیدن به ۱۸ سالگی بوده و طبق تازه‌ترین آمار ثبت شده و ۲ درصد همسران زندانی هستند.»

او با اشاره به سن ازدواج در این افراد ادامه داد: «۲۵/۵ درصد بین ۱۱ تا ۱۳ سال، ۵۵ درصد بین ۱۴ تا ۱۶ سال، ۱۸ درصد بین ۱۷ تا ۱۸ سال و ۲ درصد کمتر از ۱۰ سالگی ازدواج کرده‌اند.»

دبیر سمینار ازدواج کودک در خصوص وضعیت اعتیاد در میان آن‌ها هم گفت: «۷۸ درصد این افراد دارای پدر معنای، ۱۶ درصد دارای مادر معنای و ۶ درصد دارای والدین معنای بوده‌اند.»

به گفته کهرام، ۶۸ درصد این افراد به علت سنت‌های قومی، ۲ درصد به علت اعتیاد، ۹ درصد فقر، ۱۷ درصد علاقه و ۱۱ درصد بنا به سایر علل مجبور به ازدواج در کودکی شده‌اند.

دبیر سمینار ازدواج کودک درباره رضایت این افراد از سن ازدواجشان گفت: «۴۰ درصد این افراد اصلاً از سن ازدواج خود راضی نبودند، ۱۱ درصد خیلی کم، ۱۲ درصد کم، ۱۳ درصد تا حدودی، ۱۷ درصد زیاد و ۷ درصد خیلی زیاد از ازدواجشان در سن کودکی راضی هستند.» کهرام با اشاره به سابقه سقط‌جنین در این افراد ادامه داد: «۸۰ درصد آن‌ها سابقه سقط مکرر نداشته و ۲۰ درصد هم سابقه سقط داشتند؛ همچنین آنکه ۵۶ درصد از این افراد از وسایل پیشگیری از بارداری استفاده کرده و ۴۴ درصدشان هم از این وسایل استفاده نکرده‌اند؛ علاوه بر آن ۱۱ درصد از این افراد ازدواج قبل از بلوغ داشته، ۷۴ درصد ازدواج بعد از بلوغ و ۱۵ درصد ازدواج هم‌زمان با بلوغ را تجربه کرده‌اند.»

او درباره میزان تجربه خشونت‌های خانگی در این افراد هم گفت: «۴۷ درصد این افراد دارای تجربه فیزیکی، ۲۱ درصد جراحی، ۵۳ درصد شکستگی و ۳ درصد نقص عضو شدند؛ این در حالی است که ۵ درصد از آن‌ها اختلاف سنی ۱۵ تا ۴۰ سال، ۱۰ درصد اختلاف سنی ۱۰ تا ۱۵ سال و ۸۵ درصد اختلاف سنی کمتر از ۱۰ سال را تجربه کرده‌اند.»

گزارش خبری

- محمدحسین بازگیر، رئیس اداره محیط‌زیست شهر تهران گفت: «آموزش محیط‌زیست برای مجموعه و گروه‌های خاص به‌صورت مشارکتی با همکاری مجموعه‌های آموزش و پرورش در حال پیگیری است. در شهر تهران تفاهم‌نامه‌ای با اداره کل آموزش و پرورش بسته‌ایم که بر مبنای آن برنامه‌های زیست‌محیطی در مدارس شهر تهران را با همکاری یکدیگر پیگیری می‌کنیم.»
- علی صابری، عضو کمیسیون حقوقی شورای شهر تهران گفت: «شورای شهر در موضوع برگزاری موضوع آزمون استخدامی دختالی نمی‌کنند اما پیشنهاد می‌شود شهرداری درصدی از استخدامات خود را به معلولان اختصاص دهد. من به نمایندگی از جامعه معلولان از معاون منابع انسانی شهرداری می‌خواهم سهمیه ۳ درصدی معلولان را در این آزمون لحاظ کند.»
- محمدرضا مهماندار، رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ گفت: «در بسیاری از مناطق بزرگ تهران شامل مناطق ۱، ۲، ۳، ۶، ۷، ۱۲ و صبح و بعد از ظهر حجم ترافیک ۲۵ درصد بیشتر از ظرفیت معابر دیگر مناطق است. صبح‌ها و بعد از ظهرها معابر تهران در تسخیر خودروها قرار دارد. وقتی حجم ترافیک تهران اشباع شده است، زمانبندی یکی از مهمترین راهکارهاست. دوربین‌های طرح زوج و فرد و دوربین‌های سطح شهر، معاینه فنی را به‌صورت سیستمی کنترل می‌کنند یعنی علاوه بر کنترل تیرهای پلیس، این دوربین‌ها نیز به‌طور سیستماتیک کنترل معاینه فنی را انجام می‌دهند که تاکنون با بیش از ۶۰۰ هزار دستگاه برخورد و جریمه شده‌اند که تعدادی از این دستگاه‌ها تکراری هستند.»
- علی صالحی، مسئول روابط عمومی دادستانی کل کشور گفت: «در حضور دو نفری که مدعی وجود گنج در اطراف روستای فاروق بودند محل‌هایی که مورد ادعای آن‌ها بود حفاری شد و هیچ چیزی کشف نشد. این حفاری‌ها با حضور برخی از اعضای شورای تأمین انجام شد، اما چیزی کشف نشد و افراد دستگیر شده در تناقض‌گویی‌های آشکار طی دو مرحله دو محل مختلف و بافاصله از هم را محل وجود گنج اعلام کردند که البته کاملاً بی‌اساس بود.»
- احمد دنیامالی، رئیس کمیسیون عمران و حمل‌ونقل شورای شهر تهران گفت: «با قوانینی که اکنون وجود دارد این امکان هست که دو استان دیگر در کنار تهران تشکیل شده و ساکنان جنوب شرق و همچنین جنوب غرب پایتخت درخواست تبدیل شدن به شهری جدید را ارائه کنند. اگر به مقوله حریم شهر تهران توجه نشود در آینده با پدیده گمنامی شهرها و مشکلات اجتماعی و فرهنگی آن‌ها مواجه خواهیم شد.» ■

کتاب راهنمای ملی سلامت خانواده

بهترین هدیه

بیش از ۳۴۵,۰۰۰ جلد تا کنون منتشر شده است
پورتیو آژتوین کتاب سلامت و پزشکی
در طول تاریخ طب در ایران

تلفن سفارشات: ۲۲۸۸۷۳۵۶

چاپ بیست و یکم

